

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 09.02.2016, sp. zn. 23 Cdo 495/2015, ECLI:CZ:NS:2016:23.CDO.495.2015.1

Číslo: 13/2018

Právní věta: Prodávající odpovídá za škodu vzniklou v důsledku vady zboží, jež byla způsobena tím, že prodávající před přechodem nebezpečí škody na zboží s ním manipuloval, i když se tak stalo v důsledku nesprávného pokynu kupujícího.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 09.02.2016

Spisová značka: 23 Cdo 495/2015

Číslo rozhodnutí: 13

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost za vady

Předpisy: § 420 odst. 1 obch. zák.

§ 425 odst. 1 obch. zák.

§ 455 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 17. 5. 2012, č. j. 13 Cm 40/2003-831, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 1 142 154 Kč s příslušenstvím (výrok pod bodem I), zamítl žalobu co do částky 571 077 Kč s příslušenstvím (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky pod body III, IV, V a VI).

2. Soud prvního stupně zjistil, že mezi žalobkyní jako zhotovitelem a J. K. (manželkou jednatele žalobkyně) jako objednatelem byla uzavřena smlouva o dílo, jejímž předmětem byla dostavba a přístavba rodinného domku. Mezi účastníky je nesporné, že žalobkyně uzavřela se žalovanou ústní smlouvu, podle níž žalovaná dodala žalobkyni na tuto stavbu 36 m³ betonu třídy B-30. Po přečerpání zkušební dávky vyrobené směsi a na základě vizuální kontroly uskutečněné pracovníky žalobkyně vydala žalobkyně pokyn k doředení směsi ze zásobníku vody přímo v domíchávači, což provedli řidiči domíchávačů - pracovníci žalované se svolením jednatele žalované Ing. T. K., aniž by uskutečněný zásah poznamenali do dodacích listů. Soud prvního stupně dále vyšel ze skutkového závěru, že žalovaná neupozornila žalobkyni, že přidání vody do betonové směsi ji může znehodnotit, což bylo její povinností podle předpisů, na jejímž základě získala certifikaci, zejména směrnice „Systém kontroly jakosti při výrobě betonů pro uložení - transport betonů“, v jejímž čl. 11 je uvedeno, že

výrobce betonů musí písemně upozornit každého přepravce, že nesmí provádět žádné zásahy do složení betonové směsi během přepravy a vykládání, kromě úprav, které dohodne s výrobcem, jimiž se rozumí změna konzistence přidáním vody do betonové směsi, což je nepřípustné. V dodacím listu, jehož vzor je součástí uvedené směrnice, nebyl učiněn žádný záznam o dodání vody do betonové směsi. Soud vyšel dále ze zjištění, že žalovaná byla povinna podle čl. 3 „Dodacích podmínek pro prodej čerstvého betonu“, platných pro žalovanou od 1. 4. 1999, upozornit žalobkyni, že do čerstvého betonu nesmí být přidávána voda ani jakékoliv jiné přísady. Pokud se tak děje na výslovnou žádost odběratele, musí být taková skutečnost zaznamenána a odběratelem potvrzena v dodacím listu, což se v daném případě nestalo. Dále bylo mezi účastníky nesporné, že žalovanou dodaný beton rozprostřený na stropě I. NP stavby netuhnul předpokládaným způsobem. Bylo zjištěno, že žalovanou dodaný beton nedosáhl dohodnuté pevnosti třídy B-30 deklarované pro stáří 28 dnů a podle závěrů znaleckých posudků příčinou nedotvrzení betonu bylo nadměrné množství vody dodané do betonové směsi, když v úvahu připadající příčina spočívající v nedokonalém hutnění nebyla prokázána a na vině nemohly být ani povětrnostní podmínky či porušení receptury při výrobě betonu třídy B-30.

3. Soud prvního stupně dovodil, že žalovaná nesplnila povinnost dodat zboží v jakosti a provedení podle smlouvy, tj. betonovou směs třídy B-50, jelikož směs, která byla čerpána z domíchávacího vozu do betonpumpy, se odlišovala od směsi ve smlouvě dohodnuté. Za okamžik dodání a převzetí směsi žalobkyní a tím přechodu nebezpečí na zboží ze žalované, která byla do té doby jejím nositelem, soud prvního stupně považoval dobu, kdy betonová směs započala být čerpána z domíchávacího vozu do betonpumpy a tímto zařízením do prvního nadzemního podlaží domu.

4. Soud prvního stupně uzavřel, že žalovaná nedodala žalobkyni dohodnutý předmět kupní smlouvy (§ 409, § 420 odst. 1 obchodního zákoníku - dále jen „obch. zák.“) a že ustanovení § 412 odst. 3 obch. zák. o splnění povinnosti prodávajícího dodat zboží kupujícímu umožněním mu nakládat se zbožím nelze v daném případě vykládat tak, že splněním žádosti pracovníků žalobkyně o přidání vody do betonu uloženém v domíchávací žalované umožnila žalovaná, jako prodávající, kupujícímu se zbožím nakládat, a tím mu zboží dodala, neboť k dodání betonu došlo nejdříve tím, že beton byl vypuštěn z domíchávače do vnitrostaveništní přepravy, pokud se tak nestalo až jeho vysypáním na stavbu domu. Povinností žalované bylo předat zboží žalobkyni bez vad. V tomto směru je její povinnost zásadní, neměla se nechat ovlivnit pokyny žalobkyně. Soud prvního stupně proto stanovil míru porušení povinností žalované v tomto případě ve výši 2/3 způsobené škody. Ve zbývající části 1/3 nemá poškozená strana (žalobkyně) právo na náhradu škody, jelikož nesplnila prevenční povinnost dle § 415 obč. zák., protože nepřípustnost dodávání vody v takovém množství do betonové směsi s důsledkem změny kvality musela být žalobkyni zcela zřejmě známa. V této souvislosti soud prvního stupně rovněž konstatoval, že žalobkyně nesplnila svou povinnost podle § 427 odst. 1 obch. zák., když neprohlédla zboží po přechodu nebezpečí škody na zboží. Žalobkyni proto s ohledem na ustanovení § 382 obch. zák. nepřiznal 1/3 požadované náhrady škody.

5. K odvolání žalobkyně i žalované Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 15. 1. 2014, č. j. 4 Cmo 180/2013-901, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I a II tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni 856 615,50 Kč s příslušenstvím, co do částky 856 615,50 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl (výrok pod bodem II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II a III).

6. Odvolací soud vyšel ze skutkových závěrů soudu prvního stupně a shodně se soudem prvního stupně dovodil, že žalovaná porušila povinnost dodat žalobkyni zboží v jakosti a provedení podle ústní smlouvy, tj. betonovou směs třídy B-30, neboť směs, která byla čerpána z domíchávacího vozu do betonpumpy se odlišovala od směsi ve smlouvě dohodnuté. Odvolací soud při posouzení nároku na náhradu škody vyšel ze závěru soudu prvního stupně, který za okamžik dodání a převzetí směsi žalobkyní, a tím přechodu nebezpečí škody na zboží ze žalované, která byla do té doby jejím nositelem, na žalobkyni, považoval dobu, kdy betonová směs započala být čerpána z domíchávacího

vozu do betonpumpy a tímto zařízením do domu. V uvedené době ale již betonová směs nevykazovala dohodnuté vlastnosti, protože do ní bylo předtím žalovanou, která odpovídala za náležitý stav zboží, zasahováno.

7. Při dalším právním hodnocení věci odvolací soud dovodil, že škůdce je povinen k náhradě škody jen natolik, nakolik se na jejím vzniku nepodílí také sám poškozený. Porušení obecné prevenční povinnosti představuje protiprávní jednání a má za následek vznik povinnosti k náhradě škody.

8. Při poctivém obchodním styku dbají obchodní partneři i na zájem druhé strany. V předmětné věci byli oba účastníci odborníci znalí toho, jak se bude chovat betonová směs, bude-li naředěna vodou. Pochybení je proto nutno spatřovat na obou stranách. Jak žalobkyně, tak žalovaná porušily své povinnosti. Žalobkyně neměla vyčkávat, až na ni důsledky porušení povinnosti žalovanou dopadnou, ale její povinností bylo, měla-li dostát své prevenční povinnosti, tomuto porušení aktivně čelit. Sankcí za porušení těchto povinností je ztráta práva na náhradu škody v tom rozsahu, v jakém mohla být preventivními opatřeními poškozené alespoň zmírněna. S ohledem na to stanovil odvolací soud podíl odpovědnosti za vzniklou škodu a důsledek nesplnění prevenční povinnosti předcházet či odvracet škody shodný, tj. nepřiznal žalobkyni jako poškozené nárok na náhradu škody z 1/2 způsobené škody.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Rozsudek odvolacího soudu v části výroku I, kterým byl změněn (obsahově potvrzen) rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I a II tak, že žalovaná je povinna uhradit žalobkyni částku 856 615,50 Kč s příslušenstvím, a v navazujících výrocích o náhradě nákladů řízení, napadla žalovaná dovoláním. Z obsahu dovolání však vyplývá, že napadá rozhodnutí odvolacího soudu jen ve věci samé, když namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu doposud nebyla vyřešena, a to otázky výkladu „nakládání se zbožím“ ve smyslu § 412 odst. 3 obch. zák.

10. Dovolatelka považuje za zásadní otázku hmotného práva, která nebyla dovolacím soudem vyřešena, stanovení okamžiku dodání zboží, tedy okamžiku, kdy přešlo nebezpečí škody na betonové směsi ze žalované na žalobkyni. Poukazuje na § 412 odst. 3 obch. zák., podle něhož splní prodávající povinnost dodat zboží tím, že umožní kupujícímu nakládat se zbožím. Podle dovolatelky byla tato právní norma použita správně, ale byla nesprávně vyložena. Dovolatelka má za to, že závěr, že prodávající splní povinnost dodat zboží až ve chvíli, kdy betonová směs opustí domíchávač, může obstát jen v případě, kdy je betonová směs dopravena na stavbu a bez dalšího použita v souladu s jejím účelovým určením. Nelze jej však použít v případech, kdy je kupujícímu umožněno se směsí nakládat již dříve. Betonová směs je chemickou sloučeninou. Změna jejího složení je nakládáním se směsí. Z uvedeného je zřejmé, že pokud žalobkyně rozhodla o změně chemického složení zboží, pak se zbožím nakládala, a pokud se zbožím nakládala, pak okamžikem, kdy tak začala činit, splnila žalovaná povinnost dodat zboží tím, že umožnila kupující nakládat se zbožím. Důsledky nakládání se zbožím žalobkyni nelze tedy podle dovolatelky přičítat k tíži žalované.

11. Dovolatelka dále namítá, že na daný případ měl být podle přechodného ustanovení § 3030 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), aplikován jeho výkladový § 2 a podle něj měl být vykládán § 412 odst. 3 obch. zák. Odvolací soud pochybil a zatížil řízení vadou nesprávného právního posouzení, jelikož předmětné přechodné ustanovení občanského zákoníku vůbec nepoužil.

12. Dovolatelka proto navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil částí výroku pod bodem I, kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I a II tak, že žalovaná je povinna uhradit žalobkyni částku 856 615,50 Kč s příslušenstvím, a v navazujících výrocích o náhradě nákladů řízení.

III. Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodů 1. a 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

14. Podle ustanovení § 241a odst. 2 o. s. ř. v dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatelka spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatelka domáhá (dovolací návrh).

15. Podle ustanovení § 237 o. s. ř. pak platí, že není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

16. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné, jelikož napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, kdy otázkou je stanovení okamžiku dodání zboží, tedy okamžiku, kdy přešlo nebezpečí škody na zboží (betonové směsi) z prodávajícího na kupujícího.

IV. Důvodnost dovolání

17. Při přezkoumávání právního posouzení věci odvolacím soudem je nutno vyjít ze skutkových závěrů soudů učiněných v řízení, z nichž vyplývá, že žalovaná (prodávající) byla podle kupní smlouvy povinna dodat na stavbu rodinného domu, kterou prováděla jako zhotovitelka žalobkyně, betonovou směs ve sjednané kvalitě třídy B-30. V kupní smlouvě bylo sjednáno místo i způsob dodání zboží tak, že prodávající měla dodat zboží – betonovou směs jejím přečerpáním z domíchávacího vozu betonovou pumpou do I. nadzemního podlaží stavby domu. Žalovaná na stavbu domu betonovou směs ve sjednané kvalitě třídy B-30 v domíchávači betonu dovezla. Na žádost žalobkyně (kupující) bylo vypuštěno z domíchávače zkušební množství směsi. Po kontrole hustoty betonu žalobkyně požadovala zředění směsi vodou, jelikož směs se jí zdála příliš hustá. Žalovaná, prostřednictvím řidičů dopravujících betonovou směs a po odsouhlasení pokynu žalobkyně jednatelem žalované, betonovou směs v domíchávači zředila vodou.

18. Dovolatelka namítá, že odvolací soud v posuzovaném případě neaplikoval ustanovení § 412 odst. 3 obch. zák., které měl vyložit ve smyslu § 2 o. z.

19. Ustanovení § 412 odst. 3 obch. zák. upravuje místo a způsob dodání zboží v případě, že ve smlouvě není dohodnut způsob a místo dodání zboží vůbec nebo jsou dohodnuty takovým způsobem, že je třeba zákonem doplnit a upřesnit konkrétní dodání zboží.

20. Aplikace ustanovení § 412 obch. zák., jak správně na rozdíl od soudu prvního stupně dovedl odvolací soud, nebyla namístě, neboť v posuzovaném případě ze skutkových zjištění vyplývá, že místo a způsob dodání zboží byl v kupní smlouvě určen a prodávající v souladu se smluvním ujednáním plnil kupní smlouvu ve sjednaném místě a sjednaným způsobem.

21. Pro právní posouzení dané věci a vyřešení položené otázky je namístě vyjít z ustanovení § 455 obch. zák., podle něhož nebezpečí škody na zboží (§ 368 odst. 2 obch. zák.) přechází na kupujícího v době, kdy převezme zboží od prodávajícího, nebo jestliže tak neučiní včas v době, kdy mu prodávající umožní nakládat se zbožím a kupující poruší smlouvu tím, že zboží nepřevzme.

22. Podle § 447 obch. zák. je kupující povinen převzít dodané zboží v souladu se smlouvou. Zákon pamatuje na situaci, kdy prodávající je podle smlouvy povinen dodat zboží kupujícímu, ale ten svou povinnost převzít zboží neplní a kupující je v prodlení s převzetím dodaného zboží. Ze skutkových zjištění se nepodává, že kupující byla v prodlení s převzetím dodaného zboží, tj. že odmítla převzít dodané zboží a že prodávající trvala na převzetí zboží kupující, které dodala ve sjednané kvalitě.

23. Podle § 420 odst. 1 obch. zák. je prodávající povinen dodat zboží v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva. Poruší-li prodávající povinnost stanovenou v § 420 obch. zák., má zboží vady. Prodávající odpovídá za vadu, kterou má zboží v okamžiku, kdy přechází nebezpečí škody na zboží na kupujícího (§ 425 odst. 1 obch. zák.). Rozhodující okamžik přechodu nebezpečí škody na zboží upravuje § 455 obch. zák. Podle uvedeného ustanovení je rozhodující okamžik převzetí zboží kupující od prodávající. Odvolací soud v souladu s tímto ustanovením správně dovodil, že za okamžik dodání a převzetí betonové směsi žalobkyní, a tím přechodu nebezpečí škody na zboží ze žalované na žalobkyni, byl ten okamžik, kdy betonová směs započala být čerpána z domíchávacího vozu na místo určené ve smlouvě, tj. na stavbu rodinného domu. Směs, která byla čerpána z domíchávacího vozu do betonpumpy se ale odlišovala od směsi ve smlouvě dohodnuté. Ze skutkových zjištění vyplývá, že ještě před převzetím zboží žalobkyní žalovaná, jakožto prodávající, manipulovala se zbožím. Je tedy namístě učinit závěr, že prodávající odpovídá za škodu vzniklou v důsledku vadného plnění, i když vada zboží byla způsobena v důsledku nesprávného pokynu kupující před přechodem nebezpečí škody na věci z prodávající na kupující. Škoda na zboží tedy nebyla způsobena vadným pokynem kupující, ale vadným plněním prodávající. Žalobkyně, jako kupující, převzala zboží až následně poté, co s ním bylo žalovanou, jakožto prodávající, manipulováno, tedy zboží zásahem žalované znehodnocené. Za situace, kdy žalovaná dovezla v domíchávači betonu žalobkyni směs betonu ve sjednané kvalitě, měla žalovaná trvat na převzetí tohoto zboží a neměla při své odbornosti přistoupit na nesprávný pokyn kupující žalobkyně betonovou směs zředit vodou, neboť si musela být vědoma, že takto znehodnocené zboží, které opustí domíchávač, může způsobit následnou škodu v majetkové sféře kupující (žalobkyně).

24. Vzhledem k tomu, že nebylo za daných skutkových okolností namístě aplikovat § 412 obč. zák., není ani třeba se zabývat výkladem tohoto ustanovení, a to ani v souvislosti s poukazovaným § 3030 o. z. (zákona č. 89/2012 Sb.).

25. Odvolacímu soudu nelze tedy v tomto směru vytknout nesprávné právní posouzení týkající se napadené části výroku I, kterou byl změněn (obsahově potvrzen) rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I a II tak, že žalovaná je povinna uhradit žalobkyni částku 856 615,50 Kč s příslušenstvím, představující polovinu žalobkyní požadované škody, když zamítavá část výroku I odvolacího soudu ohledně další částky 856 615,50 Kč s příslušenstvím, tedy ve výši druhé poloviny požadované škody, nebyla dovoláním napadena.

26. Nejvyšší soud uzavřel, že dovolací důvod nesprávného právního posouzení (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) odpovědnosti žalované za způsobenou škodu nebyl naplněn, a proto dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.